Stadskerk Nijmegen (OCP), 19 juni 2022, 1e zondag na Trinitatis
voorganger: ds. Anneke de Vries (PKN, geestelijk verzorger Radboud UMC)

[1e lezing: Jesaja 65, 1-9] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Al vragen zij niet naar mij,
toch laat ik me raadplegen,
en al zoeken ze mij niet,
toch laat ik me vinden.
Al roept dit volk mijn naam niet aan,
toch antwoord ik: ‘Hier ben ik, hier ben ik.’
2 Heel de dag sta ik met uitgestoken handen
tegenover een opstandig volk,
dat op de verkeerde weg is
en zijn eigen ingevingen volgt.
3 Een volk dat mij openlijk tergt, telkens opnieuw:
ze ontsteken offers in tuinen
en branden wierook op branders van aardewerk,
4 ze zitten in graven
en slapen op geheime plaatsen,
ze eten vlees van zwijnen,
hun vaatwerk is gevuld met onrein vleesnat.
5 Ze zeggen: ‘Blijf waar u bent, kom niet dichterbij,
want wij zijn te heilig voor u.’
Ze prikkelen mij als rook in mijn neus,
ze zijn als een vuur dat de hele dag brandt.
6 Hier voor mij ligt wat er geschreven staat;
ik zal niet rusten tot ik alles heb vergolden.
Ik zal jullie je wandaden terugbetalen
7en die van je voorouders erbij – zegt de HEER;
ook zij hebben wierook gebrand op de bergen
en mij gehoond op de heuvels.
Ik heb hun loon van tevoren bepaald,
ze krijgen het allemaal terug.
8 Dit zegt de HEER:
Zolang er sap is in een druiventros, zegt men:
‘Vernietig hem niet, er zit nog iets goeds in.’
Voor mijn dienaren zal ik hetzelfde doen,
ik zal niet alles vernietigen.
9 Uit Jakob zal ik nageslacht doen voortkomen,
uit Juda een erfgenaam van mijn bergland;
mijn uitverkorenen zullen het land in bezit nemen,
mijn dienaren zullen zich daar vestigen.

[Evangelie: Lukas 8, 26-39] (Nieuwe Bijbelvertaling)
26 Ze voeren verder naar het gebied van de Gerasenen, dat tegenover Galilea ligt. 27T oen hij aan land stapte, kwam hem vanuit de stad een man tegemoet die door demonen bezeten was. Deze man droeg al geruime tijd geen kleren meer en woonde niet in een huis, maar in de rotsgraven. 28 Toen hij Jezus zag, viel hij schreeuwend voor hem neer en riep luidkeels: ‘Wat heb ik met jou te maken, Jezus, Zoon van de allerhoogste God? Ik smeek je, doe me geen pijn! 29 Jezus stond namelijk op het punt de onreine geest te bevelen uit de man weg te gaan. Want die had hem al heel lang in zijn macht, en gewoonlijk werd de man voor de veiligheid aan handen en voeten geboeid, maar telkens trok hij de boeien kapot en werd hij door de demon naar eenzame plaatsen gedreven. 30 Jezus vroeg hem: ‘Hoe heet je?’ Hij antwoordde: ‘Legioen’ – er woonden namelijk veel demonen in hem. 31 Ze smeekten hem hun niet te bevelen naar de onderwereld te gaan. 32 Op de berghelling liep op dat ogenblik een grote kudde varkens te grazen, en de demonen smeekten Jezus om hun toe te staan hun intrek in de varkens te nemen. Hij stond hun dat toe. 33 Toen ze uit de man waren weggegaan, trokken ze in de varkens, waarop de kudde de steile helling afstormde, het meer in, en verdronk. 34 Toen de varkenshoeders dat zagen, sloegen ze op de vlucht en vertelden in de stad en in de dorpen wat er was gebeurd. 35 Vele mensen gingen op weg om met eigen ogen te zien wat er was voorgevallen. Toen ze bij Jezus kwamen, troffen ze daar de man aan uit wie de demonen waren weggegaan. Hij zat aan Jezus’ voeten, gekleed en bij zijn volle verstand, en toen ze dat zagen, werden ze door schrik bevangen. 36 Degenen die alles gezien hadden, vertelden hun hoe de bezetene was gered. 37 En de hele mensenmenigte uit het gebied van de Gerasenen verzocht hem hen te verlaten, want angst en ontzetting hadden hen aangegrepen. Jezus stapte in de boot om terug te gaan. 38 De man bij wie de demonen waren weggegaan, vroeg hem met aandrang bij hem te mogen blijven. Maar hij stuurde hem weg met de woorden: 39 ‘Ga terug naar huis en vertel alles wat God voor u heeft gedaan.’ Hij ging weg en maakte overal in de stad bekend wat Jezus voor hem had gedaan.

[overweging:]
Dat is nog eens een verfrissende lezing, onze eerste lezing uit de profeet Jesaja. Volgens mij gaan wij er meestal van uit cq is onze ervaring dat God ver verwijderd is, of niet te vinden, of misschien wel aanwezig is maar dan toch verborgen aanwezig, in elk geval niet eenvoudig te bereiken. Het beeld dat Jesaja schetst is totaal anders: God staat de hele dag klaar, maar *wij* zijn er niet.

“Al vragen zij niet naar mij, toch laat ik me raadplegen
al zoeken zij mij niet, toch laat ik me vinden
heel de dag sta ik met uitgestoken handen
Al roept dit volk mijn naam niet aan, toch antwoord ik: hier ben ik – hier ben ik”

Wat nou als het zó is? Dat God ons al antwoordt “hier ben ik” nog voor wij roepen? Wat betekent dat voor ons? Waartoe nodigt ons dat uit? Waartoe roept ons dat op? Hoe reageren wij op die uitgestoken handen?

Gaan wij de afstand die wij ervaren, gewoon in stand houden?

Of openen wij onszelf voor zijn roepstem? Worden wij stil en aandachtig zodat wij Hem horen? Kunnen wij onze eigen zaakjes ook eens even laten? God zit op ons te wachten.

++++

Jezus doet precies het tegenovergestelde – saai is de bijbel niet! Als de man genezen is wil hij natuurlijk heel graag bij Jezus blijven en met hem meegaan, dat snap je zo. Maar Jezus zegt: nee! Ga naar huis! Dit is de enige keer in de Evangeliën dat Jezus tegen iemand zegt: volg mij niet. In alle andere gevallen zegt hij juist: laat alles achter en volg mij. Hier niet.

Deze man heeft tijden lang geen huis gehad. Jezus heeft geen plek om het hoofd neer te leggen, dat had die man lang ook niet gehad. Hij zwierf rond in het buitengebied en hield zich op in grafkelders. Wat een geschenk van Jezus dat die man terug mag naar zijn huis en zijn familie, zodat hij wel een plek krijgt om het hoofd neer te leggen. Hij is opgestaan uit zijn grafkelder en mag nu opnieuw delen in het gewone leven. Al zal dat misschien ook niet meevallen na zo'n periode, misschien was hij welbewust weggevlucht van zijn thuis. Misschien is dit wel een verhaal van een kans krijgen – hij krijgt een kans, hij en zijn familie krijgen met elkaar een kans, om het anders te gaan doen.

En Jezus zegt het nog iets: vertel alles wat God voor jou gedaan heeft. Maar dat doet de man niet, hij gaat vertellen wat Jezus voor hem gedaan heeft. Jezus heeft hem uit zijn dode bestaan opgewekt en naar het leven teruggeleid – deze man weet: God is tastbaar en nabij aanwezig in deze man uit Nazareth. En de taal van zijn goedheid is sterker dan al die stemmen die zijn persoon overschreewden.

Wat is er eigenlijk met die man aan de hand? Ik bedoel niet de psychiatrische diagnose, die zullen we maar overlaten aan psychiaters, ik bedoel hoe is hij er als mens aan toe? Nou niet best in elk geval. Hij lijkt gevangen geraakt, totaal verstrikt in een ontzettende hoop ellende. Waardoor hij helemaal alleen is komen te staan, op zichzelf aangewezen, afgesneden van de anderen, ronddolend in de nabijheid van de dood.

Als Jezus hem vraagt naar zijn naam – dat vind ik mooi, Jezus vraagt niet: wat doe je of wat héb je gedaan, laat staan wat hebt je gepresteerd, nee: hoe heet je? wie ben je? Dan zegt hij: ik heet Legioen. Hij weet zijn eigen naam niet eens meer. Vele stemmen roepen in hem – verscheurd is hij door innerlijke tegenstellingen, onmachtig is hij en onvrij, hij heeft zijn thuis waar geen thuis is. In ballingschap leeft hij, kan je zeggen, ver weg van de anderen, met niemand in contact.

Zulke mensen kun je zelf ook tegenkomen, ook nu: afgesloten van anderen, alleen, niet in staat tot werkelijk contact, innerlijk onrustig en verscheurd.

Of misschien herken je iets van deze man bij jezelf, lijd je zelf ook aan al die stemmen van binnen, de ene stem roept dit, de andere stem roept dat, je komt er niet goed meer uit, er is teveel, de

vertrouwde orde is weg – integendeel je ervaart chaos, of je voelt je afgesloten van anderen, niet in contact.

In het Evangelie wordt al deze ellende verbeeld als demonen, demonen die het goede leven kapot maken. En Jezus houdt niet van demonen, van krachten die van alles kapot maken. Jezus houdt van mensen, vooral van mensen die het zwaar te verduren hebben. En Hij zegt: je hoeft niet in de macht van die demonen te blijven. Waar Hij komt moeten kwade machten plaatsmaken voor het *goede* leven.

En dan stuurt Hij al deze demonische machten uit de man. Ze zijn reëel, wie dit kent weet dat ook: het gaat hier niet om vluchtelige gedachtenspinsels, het gaat hier om negatieve krachten, ze lossen niet zo maar op in de lucht, ze moeten ergens blijven, en ze worden in de zwijnen gestuurd. En ook in die zwijnen maken ze het goede leven kapot – die zwijnen kunnen daar geen weerstand aan bieden, dat kon die man gelukkig nog wel, de zwijnen storten in het meer.

Op het eerste gezicht een bizar verhaal, maar als je ervaring hebt met psychotherapie, dan weet je dat rottigheid waar je last van hebt, vroeg of laat uitgesproken moet worden, naar buiten gebracht moet worden. Zolang het allemaal binnen in je blijft, kom je er niet van af, word je er niet vrij van. Zo gek is het dus niet dat die demonen waar de man last van had, naar buiten moesten, uit hem weggestuurd.

Zo gaat dat waar Jezus komt. Kwade machten gaan eruit. Het goede leven krijgt ruim baan. Bevrijd kan deze man verder gaan. En dan is natuurlijk ook meteen de vraag: waar ben je zelf van bevrijd? Misschien wil je vooral graag bevrijd *worden* van iets, maar het kan ook zinvol zijn om eens achterom te kijken, en je af te vragen: waarvan *ben* ik al bevrijd? En zie ik daarin dan ook de hand van God?

+++

Dan komen de inwoners van het dorp eens even kijken wat er allemaal gebeurd is en wat zeggen die tegen Jezus: ga alsjeblieft weg! Dit is het ouwe liedje, Jesaja schreef er al over: De Eeuwige opent zijn armen, de mensen keren zich af. De Eeuwige is inmiddels nog een flinke stap verder gegaan en heeft zijn Zoon gestuurd! En nu zeggen de mensen tegen Hém: ga alsjeblieft weg! Bij Jesaja vonden ze zichzelf te heilig, nu zijn ze angstig en ontzet.

En nu wij: zitten wij wel op God te wachten, of op Jezus? Hij in ieder geval wel op ons!

Amen.

Anneke de Vries, anneke.stadskerk.nijmegen@gmail.com